

Llythrennedd – Darllen
ar draws y cwricwlwm
Y Cyfnod Sylfaen

		Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
Elfennau	Agweddau	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	- dewis deunyddiau darllen gan gynnwys llyfrau - adnabod bod geiriau’n cael eu ffurfio o ffonemau (seiniau) a bod ffonemau’n cael eu cynrychioli gan graffemau (llythrennau ysgrifenedig): - cyfuno cyfuniadau o lythrennau - segmentu cyfuniadau o lythrennau - darllen geiriau syml megis geiriau cytsain-llafariad-cytsain - darllen penawdau a thestunau syml gan adnabod geiriau aml eu defnydd - dangos ymwybyddiaeth o’r atalnod llawn wrth ddarllen - dangos ymwybyddiaeth o’r gwahaniaeth rhwng storïau a thestunau gwybodaeth - deall ystyr nodweddion gweledol y testun, e.e. <i>darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau</i> - adnabod geiriau a lluniau ar sgrin a deall eu hystyr	- dewis deunyddiau darllen ac esbonio ystyr testun a pham maent yn ei hoffi - defnyddio’r strategaethau darllen a ganlyn yn fwyfwy annibynnol: - strategaethau ffonig i ddatgodio geiriau - adnabod geiriau aml eu defnydd - cliwiau’r cyd-destun, e.e. <i>gwybodaeth flaenorol</i> - cliwiau graffig a chystrawennol - hunan gywiro gan gynnwys ailddarllen a darllen ymlaen - darllen testunau addas yn gywir ac yn rhugl - darllen ar goedd gan roi sylw i’r atalnod llawn a’r gofynnod - darllen ar goedd â mynegiant, gan ddangos ymwybyddiaeth o’r ebychnod a dyfynodau - adnabod nodweddion testun syml megis teitlau a lluniau er mwyn esbonio’r testun - chwilio am gliwiau yn y testun er mwyn deall gwybodaeth - deall ystyr nodweddion gweledol a’u cysylltiad â’r testun ysgrifenedig, e.e. <i>darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau</i> - adnabod geiriau a lluniau ar sgrin sy’n gysylltiedig â phwnc	- dewis deunyddiau darllen yn annibynnol gan roi rhesymau dros eu dewisiadau - defnyddio’r strategaethau darllen a ganlyn yn fwyfwy annibynnol ar gyfer ystod ehangach o destunau cyfarwydd ac anghyfarwydd: - strategaethau ffonig - adnabod geiriau aml eu defnydd - cliwiau’r cyd-destun, e.e. <i>gwybodaeth flaenorol</i> - cliwiau graffig a syntactig - hunan-gywiro, gan gynnwys ailddarllen a darllen ymlaen - darllen ystod ehangach o destunau addas yn fwyfwy cywir a rhugl - darllen ar goedd gan roi sylw i’r atalnodi, gan gynnwys atalnod llawn, gofynnod, ebychnod a dyfynodau, gan amrywio goslef, llais a chyflymder - adnabod a defnyddio nodweddion testun, e.e. <i>teitlau, penawdau a lluniau</i>, i ganfod a deall gwybodaeth benodol - chwilio am eiriau allweddol i ganfod am beth mae’r testun yn sôn - defnyddio holl nodweddion gwahanol y testunau i ddeall eu hystyr, e.e. <i>lluniau, siartiau a’r cynllun</i> - adnabod geiriau allweddol er mwyn chwilio am wybodaeth ar sgrin, a newid y geiriau chwilio yn ôl yr angen
	Darllen a deall	- ail-ddweud storïau cyfarwydd mewn ffordd syml - adnabod gwybodaeth o destun gan ddefnyddio nodweddion gweledol a geiriau - perthnasu gwybodaeth a syniadau o destun gyda phrofiad personol	- ail-ddweud digwyddiadau o ddarn o naratif yn y drefn gywir - codi gwybodaeth sy’n gysylltiedig â gwrthrych testun - dwyn i gof fanylion o destunau gwybodaeth - defnyddio profiad personol er mwyn gallu deall testunau’n well	- dwyn i gof ac ail-ddweud naratifau a gwybodaeth o destunau gan gynnwys rhai manylion - codi gwybodaeth o destun yn gywir a’i didoli’n categorïau neu o dan benawdau - esbonio manylion perthnasol o destunau - defnyddio profiad personol perthnasol a gwybodaeth flaenorol i ategu dealltwriaeth o destunau
Ymateb i’r hyn a ddarllenwyd		Ymateb a dadansoddi		
		- dangos diddordeb mewn llyfrau a deunyddiau darllen eraill ac ymateb i’w cynnwys - dilyn testunau sy’n cael eu darllen iddynt gan ymateb yn briodol.	- mynegi barn am wybodaeth yn y testun - archwilio iaith, gwybodaeth a digwyddiadau mewn testunau - gwneud cysylltiadau rhwng testunau a ddarllenwyd a gwybodaeth arall am y pwnc.	- mynegi barn am wybodaeth gan ddefnyddio manylion o’r testun - dangos dealltwriaeth a mynegi barn am iaith, gwybodaeth a digwyddiadau mewn testunau - gwneud cysylltiadau rhwng testunau a ddarllenwyd a gwybodaeth newydd am y pwnc.

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm Cyfnod Allweddol 2		Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
Elfennau	Agweddau	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	- defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun - darllen testunau gwybodaeth byr yn annibynnol gan ganolbwyntio - darllen ar goedd gan ddefnyddio atalnodi i helpu’r mynegiant - cip ddarllen (sgimio) i gael trosolwng ar destun, e.e. <i>pwnc</i>, <i>pwrpas</i> - chwilio am wybodaeth benodol mewn testunau gan ddefnyddio cynnwys, mynegeion, geirfâu, geiriaduron - defnyddio cliwiau gweledol, e.e. <i>darluniau</i>, <i>ffotograffau</i>, <i>diagramau a siartiau</i>, er mwyn gwella dealltwriaeth - adnabod dibenion gwahanol testunau, e.e. <i>rhoi gwybodaeth</i>, <i>cyfarwyddo</i>, <i>esbonio</i> - adnabod sut mae testunau’n cael eu trefnu, e.e. <i>rhestr</i>, <i>pwyntiau â rhifau</i>, <i>diagramau â saethau</i>, <i>tablau a phwyntiau bwled</i> - dod o hyd i wybodaeth ar dudalennau gwe gan ddefnyddio nodweddion sgrin, e.e. <i>barrau offer</i>, <i>barrau ochr</i>, <i>penawdau</i>, <i>saethau</i>	- defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun - darllen testunau, gan gynnwys testunau heb fawr o gliwiau gweledol, yn annibynnol, gan ganolbwyntio - defnyddio dealltwriaeth o gystrawen y frawddeg ac atalnodi i ddeall ystyr - cip ddarllen (sgimio) i gael prif neges testun neu’r prif syniad mewn pennod - llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth benodol gan ddefnyddio amryw o nodweddion mewn testunau, e.e. <i>teitlau</i>, <i>darluniau</i>, <i>geiriau allweddol</i> - adnabod sut mae testunau’n gwahaniaethu yn ôl eu pwrpas, eu strwythur a’u cynllun - dod o hyd i wybodaeth a syniadau ar dudalennau gwe, gan ddefnyddio gwahanol ffyrdd o chwilio ac asesu pa ffyrdd yw’r rhai mwyaf effeithlon	- defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun - darllen testunau estynedig yn annibynnol am gyfnodau cyson - adnabod sut mae atalnodi’n perthyn i gystrawen brawddeg a sut mae ystyr yn cael ei lunio mewn brawddegau cymhleth - defnyddio ystod o strategaethau i gip ddarllen (sgimio), e.e. <i>dod o hyd i’r geiriau neu’r ymadroddion allweddol</i>, <i>y byrddwn</i>, <i>y prif syniadau</i>, <i>themâu</i> - llithr ddarllen (sganio) i ddod o hyd i fanylion penodol gan ddefnyddio trefnyddion graffig a thestunol, e.e. <i>is-benawdau</i>, <i>diagramau</i> - adnabod nodweddion testunau, e.e. <i>cyflwyniad i bwnc</i>, <i>dilyniant</i>, <i>darluniau</i>, <i>i ba raddau y mae’n ffurfiol</i> - defnyddio gwybodaeth o ffynonellau yr ymddiriedir ynddynt ar sgrin ac ar bapur, gan ddethol a llawrlwytho yn ôl yr angen	- defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun - darllen testunau cymhleth yn annibynnol am gyfnodau cyson - deall sut gall atalnodi amrywio, gan effeithio ar gystrawen ac ystyr y frawddeg, e.e. <i>Ces i gacen</i>(,) <i>siocled a chaws i de</i> - defnyddio ystod o strategaethau i ddod o hyd i wybodaeth, e.e. <i>cip ddarllen (sgimio) am gynnwys bras</i>, <i>llithr ddarllen (sganio) am fanylion</i> - darllen yn fanwl, gan wneud nodiadau at ddibenion penodol - chwilio ar y rhyngrwyd yn ofalus gan benderfynu pa ffynonellau i’w darllen a’u credu
Ymateb i’r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	- nodi’n gywir bwnc a phrif syniadau testun, e.e. <i>drwy uwcholeuo</i>, <i>gan ddefnyddio geiriau allweddol y testun</i> - dod i gasgliad ynglŷn â syniadau a gwybodaeth drwy gysylltu gosodiadau pendant, e.e. <i>achos ac effaith</i> - cymryd diddordeb mewn gwybodaeth y tu hwnt i’w profiad personol	- nodi’n gywir y prif syniadau a’r wybodaeth ategol mewn testunau - dod i gasgliad ynglŷn â’r cysylltiadau rhwng gwybodaeth, e.e. <i>dilyniant</i>, <i>pwysigrwydd</i> - archwilio gwybodaeth a syniadau’r tu hwnt i’w profiad personol	- dangos dealltwriaeth o’r prif bwyntiau a’r manylion arwyddocaol mewn testunau, e.e. <i>map meddwl gan osod syniadau yn nhrefn pwysigrwydd</i>, <i>siart lif sy’n nodi proses</i> - dehongli ystyr nad yw wedi’i ddatgan yn bendant, e.e. <i>beth sy’n digwydd nesaf?</i>, <i>pam gwnaeth hi/ef hynny?</i> - adnabod ac archwilio syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt	- dangos dealltwriaeth o’r prif syniadau a manylion arwyddocaol mewn testunau gwahanol ar yr un pwnc - dehongli syniadau nad ydynt wedi’u datgan yn bendant, e.e. <i>safbwyntiau neu agweddau’r awdur</i> - adnabod syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt i ddatblygu dealltwriaeth bellach
	Ymateb a dadansoddi	- defnyddio gwybodaeth o destun wrth drafod neu wrth ysgrifennu - gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddarllen a’r hyn y maent eisoes yn ei wybod a’i gredu am y pwnc.	- dewis a defnyddio gwybodaeth a syniadau o destunau - deall sut y gall rhywbeth gael ei gynrychioli ar ffurfiau gwahanol, e.e. <i>delwedd symudol</i>, <i>aml-foddol a phrint</i>.	- cydgasglu a threfnu gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol - dehongli’r hyn y mae awdur yn ei feddwl am y pwnc, e.e. <i>edmygu person hanesyddol</i>, <i>diddordeb yn unig mewn ffeithiau</i> - pwysu a mesur a yw’r cynnwys yn ddibynadwy, e.e. <i>ydy ffotograffau’n fwy dibynadwy na lluniadau?</i>	- cydgasglu a gwneud cysylltiadau, e.e. <i>blaenoriaethu</i>, <i>categorioidd</i>, rhwng gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol - gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn - ystyried safbwyntiau awduron gwahanol ar yr un pwnc, e.e. <i>mae llygod mawr yn ddiddorol neu’n broblem</i> - ystyried a yw testun yn effeithiol i gyfleu gwybodaeth a syniadau.

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm Cyfnod Allweddol 3		Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
Elfennau	Agweddau	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	- defnyddio’u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun - i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan - defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym</i>, <i>darllen agos</i>, <i>anodi</i>, <i>rhagfynegi</i>, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a’r themâu allweddol, a’u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl - asesu ansawdd a dibynadwyedd gwybodaeth ar dudalennau’r rhyngrwyd gan ystyried o ble mae’n dod a gwirio pa mor gywir yw hi	- defnyddio’u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun - i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan - defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym</i>, <i>darllen agos</i>, <i>anodi</i>, <i>rhagfynegi</i>, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a’r themâu allweddol, a’u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl - dewis a dethol pa ffynonellau ar y rhyngrwyd i’w llawrlwytho neu i’w dyfynnu, yn ôl eu dibynadwyedd a’u perthnasedd	- defnyddio’u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun - i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan - defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym</i>, <i>darllen agos</i>, <i>anodi</i>, <i>rhagfynegi</i>, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a’r themâu allweddol, a’u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl - defnyddio’r rhyngrwyd yn llawn gan ddethol yn ofalus er mwyn diweddarau, ehangu a dyfnhau dealltwriaeth o wybodaeth, syniadau a materion
	Ymateb i’r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall - canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt - dewis y prif bwyntiau mewn testunau ac adnabod sut mae gwybodaeth a thystiolaeth yn cael eu defnyddio i’w hategu - darllen rhwng y llinellau gan ddehongli a dod i gasgliad - adnabod sut trefnir testun, e.e. <i>yn rhesymegol neu’n thematig</i>, er mwyn gwneud i’r cynnwys fod yn eglur ac yn llawn gwybodaeth - dilyn syniadau cychwynnol sydd o ddiddordeb iddynt drwy wneud rhagor o ymchwil ymchwilio Ymateb a dadansoddi - cydgasglu a chrynhoi gwybodaeth berthnasol, e.e. <i>dwyn ynghyd a chrynhoi ffeithiau a syniadau am bwnc</i>, o destunau gwahanol - gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn gan ddefnyddio tystiolaeth i ddangos y gwahaniaethau - cymharu safbwyntiau ar yr un pwnc a phwyso a mesur p’un yw’r mwyaf dilys - gwerthuso cynnwys, cyflwyniad ac apêl testun.	- canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt - dod o hyd i wybodaeth a thystiolaeth ychwanegol o ffynonellau gwahanol a’u defnyddio’n ddethol - defnyddio, casglu a dehongli i ddeall haenau o ystyr - gwneud cysylltiadau rhwng testunau, eu themâu a’u cynnwys ffeithiol ac adnabod unrhyw bwyntiau sy’n cytuno â’i gilydd neu sy’n gwrth-ddweud ei gilydd - darllen o amgylch pwnc sydd o ddiddordeb iddynt a datblygu dealltwriaeth ehangach drwy ymchwilio - crynhoi a chyfuno gwybodaeth, e.e. <i>cyfrif cryno o bwnc eang</i>, gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol - gwahaniaethu rhwng rhagfarn a barn wrthrychol gan esbonio sut maent yn wahanol - adnabod gwahanol safbwyntiau ar bwnc ac unrhyw feysydd lle ceir cytuno a gwrth-ddweud - gwerthuso testunau yn ôl eu hansawdd a’u lefel diddordeb.	- canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt - chwilio am ddeunyddiau ychwanegol mewn testunau a’u defnyddio i ehangu dealltwriaeth - dod i ddeall testunau’n llawn gan ddefnyddio technegau casglu, dehongli a dadansoddi - cymharu a chyferbynnu themâu a materion ar draws ystod o destunau - ymchwilio i ystod eang o ffynonellau i ddatblygu dealltwriaeth lawn o bwnc - cyfuno a dadansoddi gwybodaeth er mwyn hybu dealltwriaeth ddofn, e.e. <i>o achosion, canlyniadau, patrymau</i>, gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol - gwahaniaethu rhwng ffeithiau/tystiolaeth a rhagfarn/dadl - adnabod gwahanol ddehongliadau ar ffeithiau a gwybodaeth a’u cloriannu - gwerthuso pa mor ddefnyddiol a dibynadwy yw testunau.

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm Mwy galluog a thalentog		Ymestyn
Elfennau	Agweddau	Mae dysgwyr yn gallu gwneud y canlynol.
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	Mae’r dysgwyr yn adeiladu ar eu sgiliau a’u profiadau drwy ddarllen ar draws y cwricwlwm i ymdrin â thestunau print, testunau ar sgrin a thestunau aml-foddol yn rhwydd. Mae ganddynt strategaethau i ymchwilio i ddadleuon ac ymdrin â phynciau anghyfarwydd, gan gydnabod eu ffynonellau. Maent yn defnyddio technegau (cip ddarllen (sgimio), llithr ddarllen (sganio), anodi, rhagfynegi) i gywain ystyr o destunau heriol. Maent yn deall pwyntiau amlwg a hefyd arlliwiau ystyr ac maent yn ymwybodol fod modd dehongli dadleuon a syniadau mewn ffyrdd gwahanol.
	Darllen a deall	
Ymateb i’r hyn a ddarllenwyd	Ymateb a dadansoddi	